

Mișcarea unionistă din Principate în anii 1856–1859 și Craiova*

*Dinică Ciobotea***

Poporul Român, urmașul Romanității Orientale, a străbătut timpul Medievalității, ca și celelalte popoare ale Europei, în structuri politice adecvate, de mici întinderi. Pluralismul politico-statal medieval, însă, a păstrat o unitate de viață istorică ce s-a dovedit temelia înfăptuirii statului național român, atunci când omul și-a luat soarta în mâini, anume, după Revoluția franceză din 1789–1794 și epopeea napoleoneană. Pe fondul ideilor de modernizare și progres, creație și libertate, forțele umane și posibilitățile secolului al XIX-lea au realizat statul național. În cadrele unui condiționalism cuprinzător al unei istorii de mii de ani de rezistență între imperiile vecine, încrâncenate după 1683 în Chestiunea orientală, la împlinirea sau la momentul oportun, poporul român s-a integrat spiritului occidental al libertății politice¹. Din această perspectivă, constructul politic numit stat național a devenit obiectivul istoric al românilor, promovat de revoluțiile lui Horea, Tudor Vladimirescu și ale Pașoptiștilor.

Unirea politică a devenit atunci nu o profeție, ci o condiție necesară în asumarea unei misiuni istorice. Ea a fost posibilă izvorând din unitatea românilor pe care, istoriografic, o întâlnim în marile opere ale lui Dimitrie Cantemir, Nicolae Iorga, Dimitrie Onciul, Gheorghe Brătianu, Ștefan Pascu, Nicolae Stoicescu, Ion Toderășcu, Gheorghe Platon, Ștefan Andreescu ș.a. Oamenii politici consideră, în alți termeni, că Unirea s-a făcut de jos în sus la români și de sus în jos în alte zone ale Europei.

În fond, marele proces al constituirii statelor naționale, consumat între 1815 și 1923, concorda cu sensul istoriei. Românii l-au înțeles² și l-au împlinit, iar marile puteri europene, interesate în fixarea unui echilibru al forțelor politice, au recunoscut ordinea geopolitică rezultată, cea care și astăzi formează harta lumii.

*

*

*

Revendicările românilor, rămase deziderate programatice din timpul revoluției de la 1848, atât în ceea ce privește modernizarea societății românești, cât și în concretizarea ideii unității naționale, au persistat ca preocupare distinctă a statelor angajate în Războiul oriental³. Congresul de la Paris, din 1856, a refăcut balanța politică europeană, a descătușat energiile economice, comerciale, danubiene și mediteraneene și, în același timp, a strâns în jurul marilor idei pariziene toate națiunile dornice de emancipare politică după o îndelungată comprimare medievală. Dezbaterile politice în plan european și apelurile românești după revoluția de la 1848 au evidențiat, în interesul europeanității, rosturile geopolitice ale unui stat unitar românesc în zona carpato-danubiano-pontică. Marea problemă a Orientului transfera „problemei românești” dimensiuni concrete, continentale, către care puterile europene și-au fixat „linia de conduită”⁴.

Spațiul național devenise un teren revoluționar agitat de forțele naționaliste, atașate „națiunilor celor mai luminate ale Europei” (după expresia

*Alocuțiune rostită la sesiunea de comunicări științifice „Unirea Principatelor Române, moment decisiv al istoriei naționale” (23 ianuarie 2024, Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman”, Craiova)

**Membru onorific, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” Craiova

din 1856 a craioveanului Emanoil Chinezu) care se îndatorau să pregătească „un viitor european și de civilizație” demn de cele mai nobile idealuri⁵. Cu toate că forțele revoluționare și naționale au acționat în direcția unei lupte deschise, această cale se motiva doar din perspectiva închiderii stării de instabilitate care determinase „neconținute răsturnări” („la care din veacuri au fost supuși” români – după expresia fostului domnitor Gheorghe Bibescu). Soluția emancipării, devenită componentă a conștiinței naționale, era împărtășită de toate clasele sociale, „de către toți, de la o margine la alta a ambelor Principate”⁶. De aceea Unirea Principatelor a fost revendicată ca singura alternativă a progresului istoric pentru români în contextul democrațiilor Europei. Generația intrată în „arenă după 1840” își lichidase deosebiriile dintre moldoveni și munteni⁷ în climatul revoluționar al anului 1848 și postpașoptist.

Numeroase frământări și mișcări cu caracter politic și social, în continuarea celor din 1848 au culminat cu cele din perioada Războiului Crimeii, ale grănicerilor și țăranilor din ultimele luni ale anului 1853 și de la începutul anului 1854. Cauza rășcoalei a fost ocupația străină. Principalele obligații de aprovizionare și transporturi în contul oștirilor de ocupație au căzut pe seama țăranimii, fapt care a dus ca această clasă să ajungă „în desăvârșită scăpătaciune și sărăcie”⁸. Spiritul de luptă revoluționar a crescut pe măsura agravării situației economice a țăranimii, îndreptându-se nu numai împotriva ocupanților străini, dar și asupra proprietarilor, arendașilor și reprezentanților aparatului de stat. Cum problema agrară nu-și găsisese rezolvarea în timpul Revoluției de la 1848 și nici prin așezămintele agrare din 1851 ale lui Știrbei Vodă, situația economică a lumii satelor s-a agravat sub ocupația militară țaristă; la acestea au contribuit și unii proprietari și arendași care au găsit prilejul în conflictul militar ruso-turc și în administrația dirijată de ruși să tragă foloase în favoarea lor. De aceea, populația, în cea mai mare parte, vedea în proprietarii, arendașii și funcționarii publici, care acordau sprijin armatei de ocupație sau profitau de pe urma evenimentelor, un instrument de agresiune. Într-o plângere a țăranilor și grănicerilor din 1855 către domnitor sunt sintetizate cauzele rășcoalei: „După ce ne simțirăm părăsiți de șefii noștri, ocupați de acea armie

[țaristă], căzniți, bătuți, jefuiți și cuprinși de jalnica poziție a sărăcii... ni se amenința chiar și pierderea vieții, fără nădejde ne văzurăm siliți a sări la revoltă”⁹.

Atitudinea antițaristă s-a manifestat cu hotărâre și în cadrul oștirii permanente și în formațiunile teritoriale neregulate, compuse din dorobanți și grăniceri¹⁰. Intrarea în țară a unor revoluționari pașoptiști, printre care Niță Magheru, nepotul generalului Gheorghe Magheru, la Calafat și Gruia, a constituit un puternic imbold în declanșarea rășcoalei pe linia Dunării¹¹. Semnalul pentru declanșarea unei „revoluții”, cu aceleași sarcini și obiective ca aceea din 1848, s-a dat în Oltenia. Inițiatorii rășcoalei au fost Gheorghe Scurtulescu (Pârvulescu) din satul Pristolu (jud. Mehedinți) și fiul său, Pârvu Pârvulete (Pârvulescu), caporal de grăniceri¹². Rășcoala a început la 5 decembrie 1853 în salul Salcia și a cuprins repede și satele vecine mehedințene Izmâșa, Gârla Mare, Pătule, Obârșia, Cujmir, Dârvari etc. Rășculații au devastat 15–20 de case în plășile Câmpu și Blahnița. Trimișii subcârmuirii plășii Câmpul „au fost luați la goană de către locuitorii acelor sate”. Țăranilor li s-au alăturat grănicerii din Gârla Mare și Salcia care, împreună, au spart conacele lui Costache Oletelișeanu și au dus toate bunurile luate (inclusiv pe îngrijitorul moșiei Gârla Mare) la Calafat, la turci, „zapisind și toată moșia pe socoteala lor, nevoind să-și îndeplinească nici condițiile depuse la casa sfatului pentru datoriile proprietății”¹³. Până la jumătatea lunii decembrie, țăranii conduși de Gheorghe Scurtulescu – fost deputat al clăcășilor în Comisia proprietății din vara anului 1848 – au ridicat la luptă majoritatea satelor din sudul județului Mehedinți (Corlățel, Valea Anilor, Cioroboreni, Zmărdăștețul, Vânu Mare, Deveselu, Scăpău), din județul Dolj (Ciuperceni, Fântâna Banului, Moțățăi, Maglavit, Hunia, Golenți, Rast, Cioroiu, Silișlea Crucii, Perișoru, Tunari, Piscu, Seaca și altele), din județul Romanați (Vădastra, Cioroiu, Gostavăț etc.) și până în județele Teleorman, Vlașca și Ilfov (satul Talina). Rășcoala a continuat și în ianuarie 1854. Cu toată furia cu care a fost înăbușită, aceasta nu se stinsese definitiv nici în luna mai 1854¹⁴. Satelor rășculate li s-a intentat un proces prin care proprietarii și arendașii cereau despăgubiri, proces care a luat sfârșit abia în 1859 cu decizia ca locuitorii să nu

plătească daunele provocate în 1853–1854¹⁵. Mișcările țărănești și grănicerești din Țara Românească sau cele din Moldova (din iunie-iulie 1854) de la Ceplenița (Iași), Sărițelu (Suceava), Zamostea (Dorohoi), Faraoni (Bacău) etc., pornite „în scopuri necunoscute” după expresia reprezentanților aparatului de stat¹⁶, planurile de colaborare militară cu Poarta împotriva Rusiei, încercările de reeditarea revoluției din 1848 nu au fost altceva decât atitudini și fapte în care poporul român s-a detașat total de puterea protectoare, adăugând astfel un plus de interes pentru soarta politică a Principalelor Române în context european.

Aceste încercări de insurecție deși n-au avut succesul militar scontat s-au soldat cu un netăgăduit răsunet favorabil pentru cauza națională română în plan politic intern și internațional. Suntem în asentimentul istoricului Leonid Boicu¹⁷, care considera că „nu se poate vorbi însă de o stare revoluționară nou creată în conexiune cu reizbucnirca și desfășurarea «chestiunii orientale» în cel de-al șaselea deceniu al secolului al XIX-lea, ci de o continuare a luptei revoluționare din 1848–1849, de o intensificare a spiritului militant al românilor din țară și din străinătate, care a luat amploare și a îmbrăcat forme concrete în momentul când teritoriul sudic al Țării Românești a devenit teatru de război”. În condițiile transformării teritoriului național în teatru de război, oamenii politici români, în special revoluționarii pașoptiști, au căutat să redeschidă dosarul luptei de emancipare națională. Tentativa părea sortită succesului în acel context politico-militar internațional în care Rusia (puterea protectoare) era în confruntare cu marile puteri europene aliate, de data aceasta, cu Turcia, căci sprijinul celor din urmă pentru lupta românilor putea fi considerat, într-un anume fel, asigurat. Totodată, faptele românilor dezvăluiau marilor puteri afirmarea unei voințe naționale, exprimată insurecțional, care impunea o reglementare durabilă și eficace stabilității politice continentale.

Atitudinea românilor și a liderilor lor spirituali a avut câteva consecințe foarte importante: 1) „provocarea pentru totdeauna a antipatiei Principatelor față de Rusia”; 2) „rezolvarea mai rapidă a celei mai importante probleme politice: suprimarea protectoratului rus”; 3) „revendicarea dreptu-

lui la autonomie a românilor, care să le permită să-și administreze țara fără nicio ingerință străină și dreptul de a introduce acele reforme pe care nevoile și progresul le cereau în Principate”; 4) Turcia și puterile occidentale „au resimțit și ele necesitatea de a aboli protectoratul rus care opresa Principatele și amenința Orientul”; 5) anularea tuturor prevederilor tratatelor încheiate între ruși și otomani și care dădeau posibilitatea Rusiei să-și exercite un „protectorat aproape absolut în balanță cu suzeranitatea sultanului”¹⁸.

Mișcarea istorică ulterioară Războiului Crimeii, evoluând în direcția factorilor care au declanșat această mare confruntare politico-militară (euroasiatică), a recompensat efortul și atitudinea românilor prin internaționalizarea problemei românești și introducerea protectoratului colectiv în locul celui țarist. Din punct de vedere politic, Principatele Române au avansat, în timpul confruntărilor militare dintre 1855–1856, în prima linie a raporturilor diplomatice internaționale, nu numai pentru că ocupația lor de către trupele țariste a fost cauza imediată a războiului, nu numai pentru că soarta lor alcătuia un aspect fundamental al soluționării *Chestiunii orientale*, ci și pentru că Europa realiza că era absolut necesar a fi „conciliantă”, a recunoaște și a garanta drepturile poporului român, pentru a stinge astfel un „focar de tulburări”, un centru de luptă împotriva politicii lor expansioniste (în sensul acestor probleme ale continentului european, românii nu au obținut ulterior un statut de neutralitate de factura celui pe care îl are Elveția astăzi), pentru libertatea națională a popoarelor asuprite¹⁹.

Atitudinea românilor, cât și presiunea exercitată de reprezentanții lor în mediile de opinie publică occidentală, au determinat marile puteri ale vremii de atunci să adopte o soluție pașnică în rezolvarea problemei românești, acceptând unirea a două principate românești, cele extracarpătice. Soluția era salutară pentru raporturile de forță din acel moment, cât și pentru realizarea unui echilibru politic stabil între marile puteri politice și militare. În alegerea acestui mod de soluționare politică a „stabilității continentului” a contat și spectrul unui război național continuu pe care l-ar fi declanșat românii și care ar fi putut polariza ridicarea la luptă pentru emancipare și libertate și a altor popoare din sud-estul Europei.

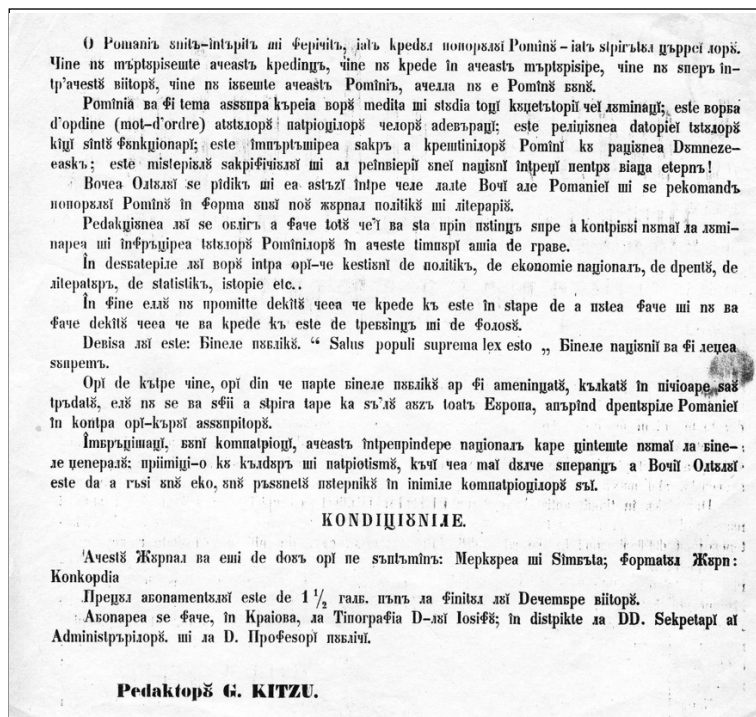
Spre un asemenea consens se orientau sau se gândeau cele mai multe dintre statele puternice europene. În sistemul european de relații de atunci, Rusia, Turcia și Austria, chiar dacă înțelegeau perfect locul istoric al unui stat românesc independent, nu puteau să se debaraseze de avantajele pe care le obținuseră în secolele anterioare prin dominarea lor a spațiului românesc și, implicit, a întreg sud-estului european²⁰.

Unirea celor două state românești extracarpătice devenea pentru statele occidentale un garant, noul stat fiind capabil, în relații strânse cu Poarta, să bareze expansiunea rusă și, totodată, să-și apere propriul teritoriu. Statul național român trebuia să constituie – după expresia contelui Walewski, ministrul de Externe al Franței – „bariera care să închidă Rusiei accesul în această parte a Orientului”²¹. Formula unionistă susținută de Franța, cu toată adversitatea Turciei și Austriei și cu reticența Marii Britanii, a fost transpusă ca o soluție virtuală în Tratatul de pace de la Paris din 18/30 martie 1856. Problema românească, devenită „cheia de boltă a Orientului”, a grupat marile puteri în „europene” și „antieuropene” după interesele și pozițiile acestora față de Principate²². Concomitent cu dezbaterile de la Paris, mișcarea unionistă din Principate și-a intensificat activitatea, bucurându-se „de o generalizată adeziune”²³. Încă din 5/17 martie 1855, în zilele Conferinței de la Viena a puterilor beligerante, Bourqueney, reprezentantul Franței, a propus unirea Principatelor românești extracarpătice, ca o soluție geopolitică de stabilitate atât între marile imperii din centrul, răsăritul și sud-estul Europei, cât și în teritoriul acestora. Dezbaterile diplomatice ale reprezentanților marilor puteri în privința unei probleme devenită „dominantă”, constituirea statului național român, au fost acompaniate permanent de intervențiile revoluționarilor români aflați în exil după 1848 sau de starea revoluționară unionistă din Principate, în această mișcare unionistă, în zona județelor oltene Dolj, Mehedinți, Romanați, Vâlcea, Gorj și Olt, unde se perpetuase spiritul revoluționar al pandurilor lui Tudor Vladimirescu și al pașoptiștilor de la Islaz – Caracal – Craiova, în jurul unor personalități ale aceluși timp (generalul Gheorghe Magheru, Ioan Maiorescu, Nicolae Pleșoianu, Costache Romanescu, Emanoil Chinezu, Gheorghe Chițu și episcopul Râmnicului

Noului Severin), s-a impus Craiova, centrul provinciei Valahia Mică, un adevărat focar de acțiune și propagandă pentru unirea politică a Țării Românești cu Moldova, pe lângă București și Iași.

Numeroase memorii au întâmpinat reuniunile puterilor beligerante din primele luni ale anului 1856, de la Viena (20 ianuarie/1 februarie) și Constantinopol (30 ianuarie/11 februarie) și cancelariile europene după încheierea Tratatului de la Paris la 18/30 martie 1856, între acestea remarcabile fiind cele întocmite de C.I. Hurmuzaki și Ioan Maiorescu (intitulat *Dezvoltarea drepturilor Principatelor Moldo-Române în urma Tratatului de la Paris din 30 martie 1856*). Vasile Boerescu, I.C. Brătianu, C.I. Hurmuzaki și Ioan Maiorescu (*Memoriu asupra drepturilor românilor în urma Tratatului de la Paris din 30 martie 1856*), Gheorghe Magheru (*Memoriu justificativ privind delictele imputate persoanelor care au luat parte activă la mișcarea generală din 1848 împotriva Protectoratului Rusesec*, Constantinopol, 4 martie 1856) sau ale foștilor domnitori Gheorghe Bibescu (de la Baden-Baden, 5 septembrie 1856) și Barbu-Dimitrie Știrbei.

După instalarea căimăcămiilor în locul domnitorilor (17/29 iulie 1856) și primirea firmanului de convocare a adunărilor ad-hoc (1/13 ianuarie 1857), în primăvara anului 1857, în Principate s-au constituit comitete unioniste în fiecare județ, pe lângă Comitetele Centrale ale Unirii din Iași (1/13 martie) și București (3/15 martie). În alcătuirea acestor comitete din Oltenia erau cuprinși C. Zaman și C. Manega la Romanați, Grigore Ioranu la Mehedinți, Barbu Gănescu la Gorj, Ion Otetelișeanu și N. Iacovescu la Vâlcea. Cel mai activ dintre aceste comitete electorale, cel din Craiova, reunea sub conducerea lui Dimitrie Haralamb (președinte) și Grigore Lăceanu (vicepreședinte) pe Barbu Bălcescu, Costache Romanescu, Gheorghe Cuțui, Emanoil Chinezu, Boicea Radianu, Ion Cernătescu, G.M. Fontaniu, Vasile Caloianu, Toma Strâmbeanu, A. Otetelișeanu, Ioan Constantin, Iancu Socolescu, N. Greceanu și alții. Tot din Craiova, apreciată pentru acele momente de istorici „ca o veritabilă metropolă de zămislire și iradiere a mișcării unioniste”²⁴, Emanoil Chinezu și Petre Opran au lansat, la 10 aprilie 1857, un manifest-program intitulat *Dorințele românilor*²⁵, care reafirma cele patru obiective

fundamentale ale programelor comitetelor centrale ale unirii de la Iași și București: respectarea autonomiei și a drepturilor internaționale ale statelor românești după cum fuseseră fixate prin capitulațiile din 1393, 1460 și 1513 cu Poarta otomană; unirea țărilor România (=Țara Românească) și Moldova într-un singur stat și sub un singur guvern; prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr-o familie încoronată din Europa, ai cărui moștenitori născuți în țară trebuiau să fie crescuți în religia ortodoxă; guvern constituțional reprezentativ și după datinile cele vechi ale țării, o singură adunare obștească aleasă din toate clasele sociale. Pe lângă aceste prevederi programatice erau înscrise și alte obiective privind organizarea internă și democratizarea statală (în contradicție cu forțele social-politice conservatoare și moderate) sau cerința reprezentării românilor la Congresul de la Paris.

Ideile din programul-manifest de la Craiova erau aceleași cu cele de la Iași și București, cu diferența că unioniștii de pe malurile Jiului au schimbat câțiva termeni „mai puțin înțeleși” cu alții mai populari, dar și cu nuanțe proprii atunci când s-a înscris dorința ca românii să aibă reprezentanți la Congresul de la Paris, ca o necesară exprimare a suveranității lor recunoscută încă de la Viena în 1855, ca formă cel puțin a înlăturării unei știrbiri și a unei nedreptăți a acesteia. Pe

această fundamentare politico-juridică, ulterior, craiovenii și-au manifestat atașamentul pentru instituția domniei naționale, în contrapondere cu domnitorul străin.

Dezideratul unirii a fost propagat în Oltenia de către publicația tipărită de juristul Gheorghe Chițu sub titlul de „Vocea Oltului” și „Oltul”, începând cu 22 martie 1857²⁶.

Problematica Unirii în spiritul programului *Dorințelor românilor* a declanșat polemici aprinse susținute de tabere politice grupate în jurul unor personalități și, totodată, a difuzat ideea statului național în toate sferile sociale. Programul național de unire, subscris de toți locuitorii din județele Olteniei, a stat la baza unui mare entuziasm pe tot parcursul alegerii deputaților în Adunările ad-hoc din septembrie 1857. Au fost aleși din partea proprietarilor mari prințul Barbu Știrbei și prințul Gheorghe Bibescu la Dolj, logofătul Ioan Otetelișeanu și clucerul Nico Lahovari la Vâlcea, paharnicul Gheorghe Magheru și serdarul Zamfir Ioan Broșteanu la Gorj, serdarul Ioan Jupceanu și pitarul Grigorie Miculescu la Mehedinți, colonelul Ștefan Vlădăianu și serdarul Stănuță Cezianu la Romanați. Proprietarii mici și-au ales reprezentanți pe Nicolae Iancovescu (Vâlcea), maiorul Hristache Telcu (Gorj), Petrache Cernătescu (Dolj), Costache Cârjiu (Mehedinți) și Gheorghe Cârjeu (Romanați). Deputații aleși dintre plugarii

clăcași au fost Stamatie Burdărescu (Vâlcea), Ioan Voicu (Gorj), Nicolae Mazălu (Dolj), Ioan Poateși (Mehedinți) și Marin Pârcălăvescu (Romanai). Dintre orășeni au fost aleși deputați în Divanul ad-hoc pitarul Nicolae Iancovescu (Rm. Vâlcea), pitarul Barbu Gănescu (Tg. Jiu), căpitanul Nicoale Pleșoianu și serdarul Grigorie Lăceanu (Craiova), pitarul Dimitrie Vișoreanu (Turnu Severin) și contopistul Ioan Dimitriu (Caracal)²⁷.

Efectele mișcărilor unioniste din capitala Olteniei au fost așa de puternice încât la 11 octombrie 1857 au dat dimensiune unui fapt istoric grandios și de referință pentru toată epoca Unirii, cel reflectat în pictura *Hora Unirii* la Craiova a lui Theodor Aman.

Dovada atașamentului oltenilor la cauza Unirii și a alegerii la 5 și 24 ianuarie 1859 a lui Alexandru Ioan Cuza Vodă s-a manifestat chiar în luna iunie 1859, când domnul a vizitat Oltenia²⁸, implicit Craiova, fiind găzduit în Palatul princiar de vară al Bibeștilor (azi, Parcul Romanescu) și prin proslăvirea lui ca mare român, ridicându-i un monument similar cu cel de la Iași, în Craiova, și un altul în comuna Cetatea – județul Dolj.

Note

¹ Jean Alexander Vaillant, *Romania, or The History, Language, Literature, Orography, Statistics of the People with a Golden Language, Ardialians, Wallachians and Moldavians, Concisely Referred to as Romans*, 1844, p. 356.

² Un înțeles rezultă din scrierea românului A. Pelimon, *Crimeea sau campania oștirilor aliate la Sevastopol*, București, 1855, Idem, *Urmarea Crimeei sau înconjurarea Sevastopolului, și un tablou: perspectiva generală a teatrului resbelului în Orient*, București, 1855.

³ Vezi pe larg Dan Berindei, *Epoca Unirii*, București, 2000.

⁴ Gh. Platon, *De la constituirea națiunii la Marea Unire. Studii de istorie modernă*, III, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2000, p. 308.

⁵ Apud Luchian Deaconu, Otilia Gherghe, *Oltenia și Unirea Principatelor*, Aius, Craiova, 1999, p. 6.

⁶ *Ibidem*, p. 7.

⁷ N. Iorga, *Istoria românilor*, IX, *Unificatorii*, București, 1938, p. 65, 85.

⁸ Alexandru Bălinescu, *Problema țărănească în Oltenia în secolul al XIX-lea*, București, 1969, p. 358.

⁹ Paul Barbu, *Acțiuni sociale și antițariste în timpul Războiului Crimeii*, în „Arhivele Olteniei”, Serie nouă, nr. 12, 1997, p. 54.

¹⁰ Un caz deosebit l-a creat maiorul Dimitrie Burileanu, inspectorul trupelor neregulate din județele Olteniei, cu ocazia încercării concentrării la Craiova a dorobanților

pentru a fi puși sub comanda ofițerilor țariști Fisbach și Semeniakin. Pentru dezertarea dorobanților și atitudinea lui („s-ar fi unit cu dorobanții revoltați”) se pare că a fost ucis de ruși (*Ibidem*, p. 54). Alți dorobanți au fost arestați și închiși, precum Barbu Mănoiu, comandantul dorobanților din Gorj, Gheorghe Merincan (jud. Gorj); Pătru Boța, Trăilă Ciobanu, Gânsân Constantin (jud. Mehedinți) ș.a. (AN Dolj, Prefectura jud. Dolj, dosar 7/1853, *passim*).

¹¹ Dan Berindei, în *Istoria Românilor*, vol. VII, tom I, *Constituirea României Moderne (1821-1878)*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 425 și urm.

¹² V. Dumitrescu, *Un episod din timpul războiului din anii 1853-1854 sau revolta Scurtulescului*, Tr. Severin, 1883.

¹³ ANIC, fond Ministerul de Interne, divizia rural-comunală, dosar 28/1853, f. 554; dosar 34/1853, *passim*.

¹⁴ Sarcina reprimării răscoalei i-a revenit lui Ioan Solomon, care, după plecarea din țară a lui Știrbei Vodă, a fost dat de spătar „sub comanda generalului Arep” (vezi *Biografia vieții polcovnicului Ioan Solomon istorisită de sine însuși*, Craiova, 1862, p. 45); vezi și Corneliu Lungu, Paul Barbu, *Răscoala grănicerilor și țăranilor din Oltenia în anii 1853-1854*, în „Revista de istorie”, nr. 1, 1983, p. 86-93.

¹⁵ ANSJ Dolj, Pref. j. Dolj, dosar 147/1858, f. 1-2, 256.

¹⁶ *Istoria României*, IV, Editura Academiei, București, 1964, p. 242.

¹⁷ *Istoria militară a poporului român*, IV, p. 345.

¹⁸ Vezi *Mémoire justificatif concernant les délits imputés aux individus qui ont pris une part active au mouvement général de 1848 contre le Protectorat Russe* din 4 martie 1856 înmănat Porții de Gheorghe Magheru – vezi *Craiova – Pagini de istorie și civilizație – II. 150 de ani de la revoluția română din 1848*, Craiova, Editura Helios, 1998, p. 326-344.

¹⁹ *Istoria militară a poporului român*, IV, p. 347.

²⁰ Gh. Platon, *op. cit.*, p. 352-354.

²¹ *Acte și documente relative la istoria renascerii României*, II, p. 1105.

²² După expresiile publicistului francez Paul Bataillard care în preajma Congresului de pace de la Paris a editat broșura *Primul punct al chestiunii Orientului. Principatele Moldovei și Valahiei înaintea Congresului* (1856).

²³ Dan Berindei, în *Istoria Românilor*, VII, p. 430; În acest sens este relevantă o copie din 1856 a unui memoriu semnat de tineri moldoveni către domnitor pentru capacitatea acestuia în vederea unirii Moldovei cu Țara Românească. Copia făcută pentru Gh. Magheru și Alexandru Magheru a fost trimisă și lui Barbu Știrbei vv.

Măria Ta,

În evenimentele grele ce agitau Europa, la fiecare victorie, la fiecare pas ce lumea civilizată făcea în calea progresului, inima noastră sângera că Occidentul este lipsit de un aliat puternic, de o națiune care admira toate faptele lor și a căreia dorință cea mai sacră și cea mai înfocată era de a intra în marea familie a Europei, de a păși pe câmpul luptei ce civilizațiunea o susținea acum contra despotismului. În evenimentele ce ne-au făcut că stăm în nemișcare, și noi am suferit cu rezignație așteptând cu impăciență ziua când va suna ora reînvierii noastre naționale.

Măria Ta! Lumea surprinsă că au găsit pe țărmurile Dunării un popor nou, svârilit ca de soartă în mijlocul slavonilor ce amenințau libertatea Europei, ne-au arătat buna ei voință. Cei mai mari diplomați și cele mai generoase inimi ale Europei au sprijinit Unirea țărilor noastre, această dorință a celor mai mari și mai patrioți Domni ai noștri, și care acum este dorința întregului popor român ce locuiește Moldova și Țara Muntenească.

Acum noi junimea, acei ce am așteptat, am suferit și a plâns mai mult pe rănilor țării noastre, plini de încredere în patriotismul și amorea (= amorul – n. edit.) naționale a Măriei Tale, venim a te ruga, ca punându-te în capul națiunii noastre să ei inițiativa pe lângă marele puteri aliate și să sprijini unirea țărilor noastre ca singurul mijloc de viață pentru noi. Europa va putea avea, în vechea noastră istorie un gaj pentru aceea ce vom putea fi în viitorul cel sperăm de la dânsa.

Victoriile lui Ștefan și Mihai, ale lui Mircea și Bogdan sunt o dovadă destul de puternică pentru energia poporului nostru. Santinela a Europei creștine în trecut, noi vom putea fi santinela Europei civilizate în viitor.

Măria Ta! Timpul scurt nu ne-au învoit a ne adresa pe la frații noștri din celelalte părți ale Moldovei, însă noi suntem de prin toate districtele și noi nu exprimăm decât dorința înfocată a compatrioților noștri. Noi plini de încredere că Măria Ta ai tot acele sentimente care acum națiunea noastră având despre această dovadă în frumoasele acte ce au desființat din țara noastră sclavia trupului și a minții, venim să-ți dăm această suplică exprimându-ți recunoștința noastră pentru a ceea ce ai făcut și rugându-te să nu ne părăsești. Te rugăm, Măria Ta, ca prin un nou act să ne mai alini o dată suferințele țării noastre și să ordonezi alegerea de deputați români care ducându-se în Paris – această cetate către care privirile noastre sunt ațintite de mai bine de jumătate de secol să sprijine chestia *unirii* țărilor noastre, și autonomia pe care părinții noștri cu prețul sângelui lor au susținut-o, iar dacă pacea nu va ieși din conferință, să stăruie pentru înființarea unei legiuni romane, care alătura cu glorioasele armii

aliante, pășind pe câmpul luptei prin vărsarea sângelui nostru să ne putem recăștiga anticele drepturi naționale.

Dumnezeu va da Măriei Tale cu prisos binele ce-l vei face națiunii noastre, istoria patriei îți va păstra paginile cele mai frumoase și noi și copiii noștri vom pronunța cu respect și recunoștință nu numele Măriei Tale.

„Această suplică am dat-o amplexării cei mai tineri din Moldova și cocoana Eliza sora lui Constantin Hurm[uzaki], a copiat-o precum e însemnat pe ea deasupra pentru mine și pentru Domnișoara Alexandrina.

M.

Memorialul D. Sale îl au moldovenii în nemțește. L-a văzut și Știrbei”.

„Această copie a făcut-o sora mea pentru D. Ta și pentru M[oadmos]el Alexandrina”.

Sursa ANSJ Dolj, fond General Gh. Magheru, dosar XLI bis/8.

²⁴ Luchian Deaconu, Otilia Gherghe, *op. cit.*, p. 17.

²⁵ Ion Pătroiu, *Un program unionist craiovean necunoscut*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, 1, București, 1981, p. 112–114; Luchian Deaconu, Otilia Gherghe, *op. cit.*, p. 19.

²⁶ Ion Pătroiu, *Mărturii despre contribuția maselor populare din Oltenia la pregătirea actului Unirii Principatelor*, în „Analele Universității din Craiova”, 1975, p. 97–98; vezi programul editorial din reproducerea alăturată.

²⁷ ANIC, Divanul Ad-hoc al Țării Românești, dosarul „Pentru deschiderea Divanului ad-hoc...”, nr. 14/27 septembrie 1857, f. 3, 7.

²⁸ *Istoria Craiovei*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1977, pp. 59–69, vezi și Dinică Ciobotea, Vladimir Osiac, *Craiova și mișcarea unionistă din Principate în anii 1856–1857*, în Stela Cheptea (coordonator), *Paradigmele istoriei. Discurs. Metodă. Permanențe*. Omagiu profesorului Gh. Buzatu, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009, vol. I, pp. 108–115, Ion Zarzără, Dinică Ciobotea, *Craiova și Unirea Principatelor*, în „Lamura”, Craiova, nr. 1–2–3, 1990, p. 30.